

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

Затверджено
на засіданні кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол №1 від 30.08.2021 р.)

Завідувач кафедри К.О. проф. Островська К.О.

Силабус з нормативної дисципліни
«Технології роботи з психотравмою за Концепцією інтегральних методик (КІМ)»,
що викладається в межах ОПП для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 231 Соціальна робота ОПП «Соціально-психологічна реабілітація»

Львів 2021 р.

Назва дисципліни	Технології роботи з психотравмою за Концепцією Інтегральних методик (КІМ)
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Туган-Барановського, 7
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота
Викладач (-і)	Островська Катерина Олексіївна, доктор психологічних наук, професор кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи
Контактна інформація викладача	ел.пошта: katerynaostrova@gmail.com
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Вівторок 11.30-13.00 (кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7)
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/course_tehnologii_roboty_z_psyhotravmoju

Інформація про дисципліну	<p>Курс «Технології роботи з психотравмою за Концепцією Інтегральних методик (КІМ)» має чітку професійну спрямованість підготовки майбутніх фахівців, які зорієнтовані на роботу з людьми, які постраждали внаслідок психотравмивних подій. В курсі акцентується питання психологічної допомоги дітям, проведення досліджень стосовно особливостей впливу травмивних подій та соціально-психологічної напруги в суспільстві на їх психіку. Навчальна програма з дисципліни «Технології роботи з психотравмою за Концепцією Інтегральних методик (КІМ)» представляє поглиблений курс в складі теоретичної та практичної підготовки спеціаліста. Основним завданням дисципліни є підготувати майбутніх фахівців соціальної сфери до роботи з людьми у складних життєвих обставинах, пов'язаних із пережитою психотравмою для роботи у закладах різної форми власності медико-соціально-психологічного спрямування.</p>
Коротка анотація дисципліни	<p>Дисципліна «Технології роботи з психотравмою за Концепцією Інтегральних методик (КІМ)» є нормативною дисципліною зі спеціальності <u>231 Соціальна робота</u> для освітньої програми «Соціально-психологічна реабілітація», яка викладається в <u>3</u> семестрі в обсязі <u>4</u> кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).</p>

Мета та завдання дисципліни

Метою нормативної дисципліни «Технології роботи з психотравмою за Концепцією Інтегральних методик (КІМ)» є формування у студентів знань із основних технологій психотерапевтичної роботи згідно Концепції Інтегративної Методології (КІМ) з людьми із психотравмою, шляхи подолання посттравматичних симптомів, соціальна робота осіб після психотравми, розвиток особистісних якостей майбутнього фахівця спеціальної освіти, оволодіння сучасними технологіями роботи з психотравмою у руслі соціального конструктивізму, вміння вести діалог з людьми, які знаходяться у кризовій ситуації..

Завдання:

- ознайомити студентів із сучасною світовою та вітчизняною системою соціально-психологічної, психотерапевтичної роботи з людьми, які пережили психотравмуючу подію;
- розкрити особливості виникнення та проявів психотравми, а також зв'язок симптомів психотравми з віковими особливостями;
- розкрити засади Концепції Інтегративної Методології (КІМ);
- надати інформацію про методи та прийоми КІМ для підтримки осіб після психотравми; формувати в студентів професійний інтерес до роботи з людьми означеної категорії; виховувати в студентів таких важливих професійних рис фахівця соціальної роботи, як доброзичливість, тактовність і коректність, відповідальність за результати своєї діяльності, терпіння, здатність до емпатії, повага та любов до клієнтів, професійна чесність та порядність;
- розширювати професійний світогляд студентів, соціально-психологічну ерудицію
- сприяти усвідомленню студентами засобів і напрямків професійного самовдосконалення.

Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи психотерапії: навчальний посібник // За ред. К. В. Седих, О. О. Фільц – К.: Академвидав, 2016.- 192.с. 2. Туриніна О. Л. Психологія травмуючих ситуацій - К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2017.- 160 с. 3. Сулятицький І., Островська К., Осьодло В. Психолого-корекційний практикум травм війни: навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 396 с. 4. Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник / Л. Б. Наугольник. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 324 с. 5. Михальський А. В. Посттравматичний стресовий розлад: історичний огляд / А. В. Михальський, Ю. О. Царьов, 2011. – 688 с. 6. Островська К., Сулятицький І., Островський І., Сайко Х., Сікорська Л. Розвиток психотерапевтичних технологій, реабілітація та консультування учасників операцій Об'єднаних сил – звіт про дослідницький проект Raport z projektu badawczego „Rozwój technologii psychoterapeutycznych, rehabilitacji i poradnictwa uczestników operacji Sił Połączonych” // Konińskie Studia Społeczno-Ekonomiczne(Online). - Tom 6, nr 2, 3, 4, czerwiec 2020 (Vol. 6 No. June 2020. - https://ksse.pwsz.konin.edu.pl/przykladowa-strona 7. Schumann H., Schumann W. Das Konzept Integrativer Methodik. – Hannover, 1995. – 46 s. 8. Dahle K.-P. Psychologische Kriminalprognose. – Berlin: Freie Univ., 2005. – 240 s. 9. Reiser S. das Integrative Balanced-Scorecard-Konzept: die praktische Umsetzung im Krankenhaus. – Berlin, 2003. – 88 s.
Обсяг курсу	<p>120 год 32 години аудиторних занять (з них 16 годин лекцій, 16 годин практичних занять), 88 годин самостійної роботи (денна форма навчання). 14 год аудиторних. З них 8 год лекцій, 6 год практичні, 104 самостійна робота студентів (заочна форма навчання)</p>

Компетентності та програмні результати навчання (за освітньою програмою)

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

ФК-1 1. Здатність до розуміння та використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук, у тому числі методи математичної статистики та кількісні соціологічні методи, стосовно завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціальної роботи

ФК2. Здатність до виявлення соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення.

ФК3. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати та моделювати соціальні ситуації.

ФК4. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціальної роботи.

ФК6. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.

ФК- 9. Здатність доводити знання та власні висновки до фахівців та нефаківців.

ФК10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість задля вирішення соціальних проблем через упровадження соціальних інновацій.

ФК15. Здатність до розроблення, апробації та втілення соціальних проектів і технологій.

ФК16. Здатність упроваджувати результати наукового пошуку в практичну діяльність.

ФК 17. Здатність до розуміння особливостей розвитку, проблем соціально вразливих груп клієнтів, зумовлених їх виключенням зі суспільства, психотравмуючими подіями життя, та обрання ефективних технологій соціально-психологічної реабілітації, методів втручання і способів надання комплексної допомоги, підтримки окремих груп клієнтів, їх інтеграції у соціум.

ПРН 1. Розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН2. Критично оцінювати результати наукових досліджень і різні джерела знань про практику соціальної роботи, формулювати висновки та рекомендації щодо їх впровадження.

ПРН4. Показувати глибинне знання та системне розуміння теоретичних концепцій, як ізгалузі соціальної роботи, так і з інших галузей соціогуманітарних наук.

ПРН8. Автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях.

ПРН9. Виконувати рефлексивні практики в контексті цінностей соціальної роботи, відповідальності, у тому числі для запобігання професійного вигорання.

ПРН10. Аналізувати соціальний та індивідуальний контекст проблем особи, сім'ї, соціальної групи, громади, формулювати мету і завдання соціальної роботи, планувати втручання в складних і непередбачуваних обставинах відповідно до цінностей соціальної роботи.

ПРН13. Демонструвати ініціативу, самостійність, оригінальність, генерувати нові ідеї для розв'язання завдань професійної діяльності.

ПРН16. Розробляти соціальні проекти на високопрофесійному рівні, апробувати та втілювати соціальні проекти і технології.

ПРН17. Самостійно будувати та підтримувати цілеспрямовані, професійні взаємини з широким колом людей, представниками різних спільнот і організацій, аргументувати, переконувати, вести конструктивні переговори, результативні бесіди, дискусії, толерантно ставитися до альтернативних думок.

ПРН18. Демонструвати позитивне ставлення до власної професії та відповідати своєю поведінкою етичним принципам і стандартам соціальної роботи.

ПРН19. Виконувати практики соціально-психологічної реабілітації щодо вразливих груп клієнтів, організувати надання їм комплексної допомоги, підтримки, інтеграцію у соціум.

ПРН 21. Упроваджувати результати наукового пошуку в практичну діяльність.

Ключові слова	Психотравма, соціальна робота, соціальні послуги, вразливі групи населення превенція, кризове втручання, психодіагностика, прогноз, засоби психотерапії, психологічне консультування, психоедукація, візуалізація, раціоналізація, імагінація, техніки заземлення, салютогенез, травмуючі ситуації, стресори, полярність, соціум, середовище, власне я, інтеграція.
Формат курсу	Очний, заочний
теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	іспит
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Деонтологія соціальної роботи», «Вікова та педагогічна психологія», «Етнічна психологія», «Соціальна педагогіка», «Основи соціалізації особистості», «Дитяча практична психологія»
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>При викладанні навчальної дисципліни використовуються різноманітні методи та техніки – як традиційні, так і сучасні (особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні тощо). При цьому навчання є студентоцентричним та здійснюється через залучення до активної практичної діяльності. Зокрема, для активізації навчального процесу передбачено застосування інтерактивних методів навчання з використанням новітніх мультимедійних технологій (робота при психологічній діагностиці, командна робота).</p> <p>Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання різноманітних методів та технік викладання і навчання:</p> <p><i>Пояснювально-ілюстративний метод:</i> лекція у формі розповіді – для пояснення складного теоретичного та (або) великого за обсягом навчального матеріалу.</p> <p><i>Репродуктивний метод:</i> відтворення і повторення способу діяльності за сформованим динамічним стереотипом дій – для засвоєння основних понять.</p>

	<p><i>Активні методи навчання:</i> послідовна й цілеспрямована постановка перед студентами завдань, розв'язуючи які вони активно засвоюють нові знання.</p> <p><i>Метод проблемного викладу навчального матеріалу:</i> створення проблемних ситуацій, надання допомоги студентам під час аналізу та подальшого спільного розв'язання поставлених завдань.</p> <p><i>Частково-пошуковий (евристичний) метод:</i> залучення студентів до самостійного розв'язання пізнавального завдання. При цьому студенти опановують різні способи пошуку інформації, формують переконаність в істинності нових знань, аналізують достовірність отриманих результатів та можливі помилки та труднощі.</p> <p><i>Дослідницький метод:</i> залучення студентів до самостійного розв'язання завдання наукового характеру з використанням сучасних інформаційно-комунікацій</p> <p><i>Дослідницький метод:</i> залучення студентів до самостійного розв'язання завдання наукового характеру з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.</p> <p><i>Наочні методи:</i> ілюстрування, демонстрування, комп'ютерна презентація тощо.</p> <p><i>Робота з навчально-методичною літературою,</i> науковими джерелами і електронними ресурсами (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату).</p> <p><i>Методи організації самостійної роботи:</i> розв'язання завдань, виконання проєктів, індивідуальних і командних творчих завдань.</p> <p>Лекції органічно поєднуються не лише з практичними заняттями, а й із самостійною роботою, яка полягає в самостійному опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовці до практичних занять, пошуку необхідної інформації, підборі та огляді літературних джерел за заданою тематикою, виконанні індивідуальних завдань тощо. При цьому в освітньому процесі передбачено використання спеціальних методів, більш характерних для науково-дослідної роботи – експертного оцінювання, систематизації, екстраполяції, «мозкового штурму» тощо. В багатьох випадках такі методи є найбільш оптимальними для розв'язання конкретних навчальних завдань.</p>
Необхідні обладнання	Мультимедійний проєктор, ПК з доступом до мережі Інтернет, маркери.

Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Робота на 8 практичних заняттях: 40 балів Підготовка 2-х індивідуальних випадків – 20 балів кожен МКР – 20 балів Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються
--	--

Питання до заліку

1. Поняття про психотравму. Види психотравм.
2. Типи реагування на психотравму. Роль кори та підкіркових структур ГМ.
3. Симпато -адреналова система, її роль і функції при психотравмі.
4. ПТСР. Форми ПТСР. ПТСР в класифікаціях хвороб МКХ-11, МКХ-10, ДСМ-5.
5. Психотравма дитячого віку. Вплив на формування і розвиток.
6. Чинники передачі психотравми між поколіннями.
7. Поняття про психотерапію. Засоби і середники психотерапії.
8. Основні напрямки психотерапії.
9. Основи психотерапевтичної роботи з травмою.
10. Кризові інтервенції.
11. Техніки “заземлення”.
12. Особливості поєднання фармакологічного втручання та психотерапії при психотравмі та ПТСР.
13. Міждисциплінарний та міжгалузевий підхід до психотравми та ПТСР.
14. Поняття про салютогенез.
15. Творці і умови творення КІМ.
16. Основні поняття КІМ.
17. Основні техніки КІМ.
18. Схема роботи з ситуацією клієнта за КІМ.
19. Візуалізуючі техніки КІМ.
20. Момент інтеграції, його значення. Близькі та віддалені результати.

Опитування	По завершенню курсу студентам надано анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу.
------------	---

ДОДАТОК
Схема курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в Інтернеті	Завдання, год.	Термін виконання
1.	Тема 1. Психотерапія. Поняття, чинники і засоби психотерапії. Основні напрямки психотерапії.	Лекція, 2 год.	1, 6 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції.	1 тиждень
2.	Тема 1. Чинники психотерапевтичного впливу на особу.	Практичне заняття, 2 год.	1, 6 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1. Психотерапія як засіб допомоги особі 2. Принципи психотерапії 3. Міжпредметні зв'язки психотерапії	2 тиждень
3.	Тема 2. Психотравма. Причини, види, типи реагування.	Лекція, 2 год.	1, 2, 3, 4, 6 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції.	3 тиждень

4.	Тема 2. Фізіологічне підґрунтя психотравми. Класифікація та критерії діагностики за МКХ-10, МКХ-11 та ДСМ-5.	Практичне заняття, 2 год. Виконання індивідуального завдання.	1, 2, 3, 4, 6 Інтернет-ресурси	Розкрити питання 1. Класифікація та критерії діагностики за МКХ-10, МКХ-11 та ДСМ-5. 2. Основні типи реакції на травмуючу ситуацію Роль підкіркових структур у реагуванні на психотравмуючу ситуацію. 3. Лімбічна система та її задіяння при опрацюванні психотравми 4. Прогноз для відновлення особи після психотравми	4 тиждень
5.	Тема 3. ПТСР. Визначення. Час і форми прояву. Частота і умови виникнення. Принципи терапії з особами з ПТСР	Лекція, 2 год.	1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	5 тиждень
6.	Тема 3. Феноменологія ПТСР. Основні прояви.	Практичне заняття, 2 год. Виконання індивідуального завдання.	1, 2, 3, 4, 5, 6 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1. Поняття ПТСР. 2. Час виникнення ПТСР після травмуючої ситуації. 3. Ознаки ПТСР. Деперсоналізація та дереалізація. 4. Флешбеки. Фізіологія флешбеків. Тригери. 5. Симптоми депресії як ознака психотравми .	6 тиждень

7.	Тема 4. Кризове втручання при психотравмі.	Лекція, 2 год.	2, 3, 4,5, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції.	7 тиждень
8.	Тема 4. Базові техніки кризового втручання при психотравмі.	Практичне заняття, 2 год. Презентація. Робота у малих групах	2, 3, 4,5, 6, 7, 8 Інтернет-ресурси	Розкрити питання 1. Кризові ситуації і варіанти реакції на них. 2.Техніки “заземлення”. 3. Роль органів відчуття при допомозі при психотравмі. 4. Приклади технік та їх опрацювання. 5. Самостійна допомога при психотравмуючій ситуації.	8 тиждень
9.	Тема 5. Поняття про салютогенез в КІМ. Дослідження А. Антоновського.	Лекція, 2 год.	7, 8, 9 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	9 тиждень

10.	Тема 5. Практичне використання принципів салютогенезу в КІМ. Поняття когерентності.	Практичне заняття, 2 год. Дискусія.	7, 8, 9 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1. Когерентність та її значення. 2. Салютогенез, моделювання допомоги згідно принципів салютогенезу. 3. Схема відкритої системи за А. Антоновським	10 тиждень
11.	Тема 6. Образ людини в КІМ та її взаємозв'язок зі світом	Лекція, 2 год.	7, 8, 9 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	11 тиждень

12.	Тема 6. Модель образу людини в КІМ. Механізм взаємозв'язку особи з оточенням.	Практичне заняття, 2 год.	7, 8, 9 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1) Складові моделі образу людини в КІМ 2) Взаємозв'язок між складовими моделі образу людини в КІМ 3) Інтеграція та травма.	12 тиждень
13.	Тема 7.Формування симптомів та захисні реакції.	Лекція, 2 год.	2, 3, 6, 7, 8, 9 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	13 тиждень

14.	Тема 7.3 Бережувальна симптоматика та захисна симптоматика.	Практичне заняття, 2 год. Робота у групі.	2, 3, 6, 7, 8, 9 Інтернет-ресурси	Розкрити питання 1. Поняття про симптом в психотерапії. 2. Значення симптомів 3. Захисні реакції та їх наслідки 4. Способи роботи з симптомами в КІМ	14 тиждень
15.	Тема 8. Фізіологія сприйняття актуальної ситуації. Інтеграція досвіду.	Лекція, 2 год.	2, 3, 6, 7, 8, 9 Інтернет-ресурси	Опрацювати матеріали лекції	15 тиждень

16.	Тема 8. Роль правої і лівої півкулі ГМ у сприйнятті актуальної ситуації. Способи впливу.	Практичне заняття, 2 год. Виконання групового проєкту.	2, 3, 6, 7, 8, 9 Інтернет-ресурси	Розкрити питання: 1. Функції півкуль мозку. 2. Критичне та образне мислення 3. Інтеграція досвіду.	16 тиждень
17.	Презентація індивідуального та командного проєкту	Представлення презентацій			17 тиждень
	РАЗОМ годин	32 години			